

**WYMAGANIA EDUKACYJNE NA OCENY ŚRÓDROCZNE I ROCZNE KLASYFIKACYJNE
dla uczniów piątych w roku szkolnym 2022/2023 z przedmiotu GEOGRAFIA**

L.p.	Dział programowy	Wymagania na ocenę				
		dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
		Uczeń potrafi:				
1.	Mapa Polski: (mapa ogólnogeograficzna krajobrazowa, turystyczna, skala mapy, znaki na mapie, treść mapy	<ul style="list-style-type: none"> powiedzieć, czym jest geografia; powiedzieć, co to jest środowisko przyrodnicze i geograficzne; wymienić sfery ziemskie. 	<ul style="list-style-type: none"> powiedzieć czy jest geografia; definiować elementy środowiska przyrodniczego; podawać przykłady, podać źródła wiedzy geograficznej. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić pojęcie geografia definiować pojęcia: geografia, środowisko przyrodnicze i geograficzne; wymienić elementy środowiska przyrodniczego 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić pojęcie geografia; wybrać z podanych i przyporządkować elementy środowiska przyrodniczego. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić pojęcie geografia; podać powiązania między elementami środowiska przyrodniczego i geograficznego.
		<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie półkulę północną i południową, wschodnią i zachodnią; 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na globusie i mapie świata: bieguny, równik, południk zerowy i 180°, półkule, zwrotniki i koła podbiegunowe. 	<ul style="list-style-type: none"> zdefiniować pojęcia: bieguny, równik, południk zerowy i 180°, półkule, zwrotniki i koła podbiegunowe. 	<ul style="list-style-type: none"> zdefiniować długość i szerokość geograficzną; opisać cechy południków i równoleżników; odczytać położenie punktów na mapie. 	<ul style="list-style-type: none"> odczytać położenie obszaru; opracować trasę podróży, uwzględniając współrzędne geograficzne.
		<ul style="list-style-type: none"> powiedzieć, co to jest legenda mapy; wymienić elementy legendy na mapie. 	<ul style="list-style-type: none"> nazwać elementy mapy; wskazać i nazwać umieszczone na mapie znaki z legendy; wymienić elementy krajobrazu. 	<ul style="list-style-type: none"> zastosować legendę mapy do odczytywania informacji; wyjaśnić, do czego służy skala mapy; rozpoznać na mapie składniki krajobrazu Polski. 	<ul style="list-style-type: none"> obliczyć odległości między wybranymi obiektami; odczytać informację z mapy fizycznej Polski. 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować dany obszar wykorzystując legendę wykonać pomiary na mapie i przeliczyć je, wykorzystując skalę; odczytać z map tematycznych Polski.
		<ul style="list-style-type: none"> obliczyć wysokość względną z podanych informacji; odczytać wartości poziomic; wskazać na mapie główne kierunki geograficzne. 	<ul style="list-style-type: none"> zorientować mapę okolic szkoły; 	<ul style="list-style-type: none"> rysunku poziomicowego stromiznę stoku. 	<ul style="list-style-type: none"> porównać elementy przedstawione na mapie z elementami zaobserwowanymi w terenie. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić ukształtowanie powierzchni na podstawie rysunku poziomicowego
2.	Krajobrazy Polski	<ul style="list-style-type: none"> nazwać pasy rzeźby w Polsce; określić elementy środowiska wchodzące w skład krajobrazu. 	<ul style="list-style-type: none"> nazwać pasy rzeźby w Polsce i wskazać je na mapie; określić cechy charakterystyczne dla danego pasa rzeźby. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić główne cechy krajobrazów Polski; określić cechy charakterystyczne dla danego pasa rzeźby; nazwać przykładowe krainy wchodzące w skład 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić główne cechy krajobrazów Polski; wykazać ich zróżnicowanie; nazwać i wskazać na mapie krainy wchodzące w skład danego pasa rzeźby. 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować rzeźbę poszczególnych pasów rzeźby w Polsce, wskazać różnice i podobieństwa, porównać je pod względem zróżnicowanie krajobrazu

		<ul style="list-style-type: none"> wymienić typy krajobrazów. 	<ul style="list-style-type: none"> nazwać i omówić typy krajobrazów. 	<p>danego pasa rzeźby.</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać pozytywne i negatywne zmiany w krajobrazach powstałe w wyniku działalności człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić na przykładach wpływ gospodarki człowieka na zmiany w krajobrazie. 	<ul style="list-style-type: none"> ocenić wpływ poszczególnych działań gospodarki na środowisko; wskazać możliwe zmiany mające na celu poprawę warunków środowiska.
		<ul style="list-style-type: none"> wskazać krainy geograficzne na mapie; nazwać główne elementy środowiska geograficznego występujące w regionie; nazwać grupy etniczne występujące w danym regionie. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać i omówić położenie na mapie; wymienić cechy w krajobrazie regionu; wymienić najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego regionu. 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznać krajobrazy krain w opisach; przedstawić podstawowe zależności między składnikami krajobrazów w regionach; opisać zajęcia, tradycje rodzinne i zwyczaje mieszkańców krainy geograficznej; wymienić najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego regionu oraz wskazać je na mapie. 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznać krajobrazy krain w opisach oraz na filmach i ilustracjach; opisać zajęcia, tradycje rodzinne i zwyczaje mieszkańców krainy geograficznej; opisać najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego regionu oraz wskazać je na mapie. 	<ul style="list-style-type: none"> wykazać specyfikę regionu na podstawie map, zdjęć, filmów geograficznych; opisać najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego Polski oraz wskazać je na mapie.
		<ul style="list-style-type: none"> wymienić cechy miast przemysłowych; podać nazwy głównych miast Wyżyny Śląskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> podać nazwy kilku miast wchodzących w skład konurbacji Górnego Śląska i wskazać je na mapie. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać główne surowce mineralne wydobywane w rejonie Górnego Śląska; nazwać cechy środowiska miast przemysłowych. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić przyczyny rozwoju konurbacji Górnego Śląska; wskazać przyczyny i skutki koncentracji przemysłu na Górnym Śląsku. 	<ul style="list-style-type: none"> ocenić jakość działań człowieka i ich wpływ na środowisko w rejonie Górnego Śląska.
		<ul style="list-style-type: none"> określić położenie Warszawy. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić cechy zabudowy wielkiego miasta. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać czynniki rozwoju stolicy określić różnorodność funkcji Warszawy. 	<ul style="list-style-type: none"> porównać krajobraz Warszawy i innych miast Polski. 	<ul style="list-style-type: none"> porównać krajobraz Warszawy i innych stolic europejskich.
		<ul style="list-style-type: none"> nazwać cechy krajobrazu najbliższej okolicy; 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić i określić położenie elementów krajobrazu najbliższej okolicy; 	<ul style="list-style-type: none"> ocenić krajobraz wskazać w terenie obiekty antropogeniczne i naturalne; 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać przykłady pozytywnej i negatywnej ingerencji człowieka w środowisko najbliższej okolicy. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić propozycje zmian mających na celu poprawę zagospodarowania najbliższej okolicy.
3.	Krajobrazy Świata	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie mapy stref klimatycznych opisać położenie poszczególnych stref na Ziemi. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić układ przestrzenny poszczególnych stref 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać analogię pomiędzy zróżnicowaniem klimatycznym i piętrowym 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić związek pomiędzy występowaniem stref oświetlenia Ziemi a zróżnicowaniem krajobrazowym świata. 	<ul style="list-style-type: none"> wykazać i wyjaśnić związek pomiędzy warunkami klimatycznymi a cechami poszczególnych krajobrazów.

	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania wilgotnych lasów równikowych; 	<ul style="list-style-type: none"> omówić na podstawie klimatogramu cechy i zasięg klimatu równikowego wybitnie wilgotnego; podać przykłady roślin i zwierząt żyjących w tym klimacie. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić wyjątkowość ekosystemów wilgotnego lasu równikowego; podać przykłady przystosowań organizmów do życia w lesie równikowym. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić związek pomiędzy warunkami klimatyczno-krajobrazowymi a sposobami życia i zarobkowania ludzi w lesie równikowym. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić zależności pomiędzy położeniem klimatu równikowego wybitnie wilgotnego a zasięgiem lasów deszczowych.
	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania lasów strefy umiarkowanej; 	<ul style="list-style-type: none"> omówić na podstawie wykresu oraz map klimatycznych cechy i zasięg strefy klimatów umiarkowanych; podać przykłady roślin i zwierząt żyjących w tym klimacie. 	<ul style="list-style-type: none"> porównać warunki klimatyczne, krajobrazowe i siedliskowe lasu równikowego i lasu strefy umiarkowanej; rozpoznać, nazwać i porównać piętra lasu równikowego i lasu strefy umiarkowanej. 	<ul style="list-style-type: none"> wykazać i uzasadnić wpływ warunków klimatycznych i krajobrazowych na życie człowieka w wilgotnych lasach równikowych i lasach strefy umiarkowanej. 	<ul style="list-style-type: none"> identyfikować współzależności między składnikami poznawanych krajobrazów.
	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie obszary występowania sawann i stepów; 	<ul style="list-style-type: none"> kontynentalnego; podać przykłady roślin i zwierząt żyjących w każdym z tych klimatów. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przyczyny występowania krajobrazów sawann i stepów na świecie; rozpoznać krajobrazy sawanny i stepu na fotografiach. 	<ul style="list-style-type: none"> wykazać i uzasadnić wpływ warunków klimatycznych i krajobrazowych na życie człowieka na sawannach i stepach. 	<ul style="list-style-type: none"> prezentować niektóre przykłady budownictwa, sposobów gospodarowania, głównych zajęć mieszkańców sawann i stepów.
	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania gorących i lodowych pustyń; odczytać z klimatogramu wartości temperatury powietrza i opadów w klimatach zwrotnikowym suchym i polarnym. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić na podstawie map klimatycznych cechy i zasięg klimatów zwrotnikowego suchego i polarnego; podać przykłady roślin i zwierząt żyjących w każdym z tych klimatów. 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie materiałów porównać warunki klimatyczne i krajobrazowe pustyń suchych i gorących; rozpoznać i omówić przykładowe gatunki zwierząt i roślin występujących na pustyniach gorących i lodowych. 	<ul style="list-style-type: none"> wykazać i uzasadnić wpływ warunków klimatycznych i krajobrazowych na życie człowieka na pustyniach lodowych i gorących. 	<ul style="list-style-type: none"> identyfikować współzależności między składnikami poznawanych krajobrazów; ocenić możliwości poprawy warunków życia ludności.
	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania krajobrazu śródziemnomorskiego; odczytać z klimatogramu wartości temperatury powietrza i opadów. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić na podstawie wykresu temperatury i opadów oraz map klimatycznych cechy klimatu śródziemnomorskiego; wymienić typowe gatunki roślin i zwierząt. 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznać i scharakteryzować wybrane gatunki roślin i zwierząt charakterystyczne dla krajobrazu śródziemnomorskiego; omówić związek pomiędzy warunkami klimatycznymi a rozwojem rolnictwa i 	<ul style="list-style-type: none"> porównać krajobraz śródziemnomorski z innymi poznanymi krajobrazami, wyjaśnić różnice; rozpoznać krajobraz śródziemnomorski na podstawie opisów, filmów i ilustracji. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić zależności pomiędzy położeniem strefy śródziemnomorskiej, warunkami klimatycznymi i głównymi cechami krajobrazu.

				turystyki strefy śródziemnomorskiej.		
		<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania tajgi; odeczytać z klimatogramu wartości temperatury powietrza i opadów. 	<ul style="list-style-type: none"> porównać wykres temperatury i opadów Kuopio i Warszawy, wyjaśnić różnice; wymienić typowe dla tajgi gatunki roślin i zwierząt. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić wpływ wieloletniej zmarzliny na budownictwo; rozpoznać i scharakteryzować wybrane gatunki roślin i zwierząt tajgi. 	<ul style="list-style-type: none"> porównać gospodarkę leśną w lasach borealnych Kanady i Rosji; rozpoznać krajobraz tajgi na podstawie opisów, filmów i ilustracji. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić zależności pomiędzy położeniem tajgi, warunkami klimatycznymi i głównymi cechami krajobrazu.
		<ul style="list-style-type: none"> wskazać podstawowe różnice między tajgą a tundrą; zlokalizować na mapie świata obszary występowania tundry; odeczytać dane z klimatogramu. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić na podstawie wykresów i map klimatycznych cechy klimatu tundry; podaje przykłady gatunków roślin i zwierząt. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić warunki życia ludzi w tundrze oraz ich główne zajęcia. 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznać krajobraz tundry na podstawie opisów, filmów i ilustracji; ocenić możliwości poprawy warunków życia ludności zamieszkującej tundrę. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić zależności pomiędzy położeniem tundry, warunkami klimatycznymi i głównymi cechami krajobrazu.
		<ul style="list-style-type: none"> odszukać na mapie fizycznej Azji Himalaje, Wyżynę Tybetańską oraz rzeki: Indus, Brahmaputra i Ganges; wskazać, jak zmienia się klimat i krajobraz wraz ze wzrostem wysokości n.p.m. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, skąd bierze się piętrowość klimatyczno-roślinna w Himalajach; podać przykłady gatunków roślin występujących w różnych piętrach klimatycznych Himalajów. 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznać i scharakteryzować wybrane gatunki roślin i zwierząt żyjące w Himalajach; podać przykłady działalności człowieka w Himalajach. 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznać krajobraz wysokogórski Himalajów na podstawie opisów, filmów i ilustracji; ocenić warunki do życia i działalności gospodarczej człowieka w Himalajach. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić na wybranych przykładach zależności pomiędzy wysokością nad poziomem morza a klimatem i roślinnością.

Uczeń, by uzyskać daną ocenę, musi również spełniać wymagania na oceny niższe.

Sposoby sprawdzania osiągnięć edukacyjnych ucznia : (wiedza i umiejętności)

- o **ustne**, np. w postaci odpytywania, referowania wybranego zagadnienia, rozmowy nauczyciela z uczniem, udział w debatach, dyskusjach, swobodnych wypowiedzi uczniów lub aktywności uczniów i pracy na lekcji, referatu, publiczna prezentacja dłuższych wypowiedzi (własnych projektów) z wykorzystaniem materiału graficznego,
- o **pisemne**, z wykorzystaniem takich **narzędzi** jak: sprawdzianu pisemnego w małej formie (kartkówki), sprawdzianu z obszerniejszego materiału, wykonanych ćwiczeń i kart pracy, mapy konturowe, sprawozdania z zajęć terenowych, krótkie zadania domowe,
- o **samodzielna praca z tekstem źródłowym**, np. korzystanie z dostępnych na lekcji źródeł informacji geograficznej (np. z map, atlasu, źródeł internetowych), odczytywanie i analizowanie danych statystycznych, treści mapy lub literatury, ćwiczenia terenowe,
- o **sprawdzenie wytworów uczniów**, np. port folio, opracowanie przewodników, folderów,
- o **wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych** do pozyskiwania, gromadzenia, analizy i prezentacji informacji o środowisku geograficznym i działalności człowieka.

Różnorodność elementów podlegających ocenie pozwala sprawdzić różne aspekty skuteczności kształcenia oraz umożliwia uczniom wykazanie się w różnych formach pracy.

Stosowane są elementy oceny kształtującej pozwalające na uzyskanie zwrotnej informacji na temat zakładanych i osiągniętych postępów, zarówno dla ucznia jak i nauczyciela.

Ocena jest zindywidualizowana i dostosowana do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia.

Warunki otrzymania oceny wyższej od przewidywanej są zapisane w Statucie Szkoły.